Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Friese Front

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010, L 20);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 2009/147/EG van het Europese Parlement en de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU L 20) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Friese Front**.
2. De in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 2009/147/EG:
   A199 Zeekoet (*Uria aalge*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlage en kaart, die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Friese Front**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na de bekendmaking in de Staatscourant.

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking, die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en een landelijk dagblad. Het besluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Friese Front waarin opgenomen: Nota van toelichting bij de aanwijzing van Friese Front als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009[1] inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1 INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Friese Front aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Friese Front, waarbij een instandhoudingsdoelstelling wordt toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit wordt de vogelsoort genoemd waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 genoemde vogelsoort. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Friese Front gevormd uit het Vogelrichtlijngebied, waarbij een instandhoudingsdoelstelling is toegevoegd. De instandhoudingsdoelstelling staat in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.
In hoofdstuk 4 wordt de vogelsoort genoemd waaraan het gebied zijn betekenis ontleent.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staat de instandhoudingsdoelstelling van de in het gebied aanwezige vogelsoort vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" of "verbetering" gebruikt. Voor vogelsoorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een vogelsoort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de selectie als Vogelrichtlijngebied en van de toewijzing van de instandhoudingsdoelstelling. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

[1] Dit betreft een geconsolideerde versie van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979, inclusief wijzigingen die sindsdien op de Richtlijn van toepassing zijn. Met uitzondering van de bijlagen en verwijzingen is de tekst van de Richtlijn inhoudelijk niet gewijzigd.

2 AANWIJZING VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Friese Front aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"). In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Friese Front (landelijk gebiedsnummer 166) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Friese Front.
Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen.
De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden (2014)[2]. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek.
De beschrijving van de vogelsoort waarvoor een doel is vastgesteld is opgenomen in het Natura 2000 profiel van de betreffende soort (2014)[3].

Het Natura 2000-gebied Friese Front behoort tot de Nederlandse exclusieve economische zone[4].

[2] Ministerie van Economische Zaken (2014): Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden, Den Haag.
[3] Ministerie van Economische Zaken (2014): Natura 2000 profielendocumenten voor de mariene gebieden. www.rijksoverheid.nl/natura2000. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
[4] Besluit grenzen Nederlandse exclusieve economische zone (Stb.2000,167).

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Friese Front is een zeegebied ten noorden van de Waddeneilanden op een afstand van ongeveer 80 km uit de kust. Het gebied heeft een oppervlak vergelijkbaar met de Nederlandse Waddenzee en vormt een overgangszone tussen de ondiepe zuidelijke en de diepe centrale Noordzee. In deze overgangszone komen verschillende watermassa's samen, wat een front veroorzaakt met een verhoogde biologische productie en een verhoogde biodiversiteit van het bodemleven. Het Friese Front is hierdoor een belangrijk foerageergebied voor vogels.

3.2 Aanduiding leefgebied

Het gebied Friese Front wordt aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van zout water met een overgangszone waar verschillende watermassa's samenkomen, dat als geheel het leefgebied vormt van de in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoort. Het is een watergebied dat fungeert als foerageer-, rui-, en rustgebied in de trekzone van een geregeld voorkomende trekvogel (art. 4.2).

3.3 Kenmerken begrenzing

De grenzen van een mariene Vogelrichtlijngebied worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten. Kenmerkend voor de kwalificerende vogelsoort zeekoet is het gebruik van het gebied door de ruiende mannetjes met hun jongen omdat het gevaar van predatie er lager is dan dichtbij de kust[5,6]. Daarnaast zijn de jongen en ruiende adulten kwetsbaar voor bijvoorbeeld olievlekken en kunnen ze minder snel migreren naar andere gebieden[6].
In het bijzonder voor mariene gebieden is er van uitgegaan bij het vaststellen van de begrenzing dat rechte lijnen, met goed gedefinieerde hoekpunten, het beste te hanteren zijn voor het toekomstig beleid en het handhaven daarvan[2].

3.4 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Friese Front is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (datum kaartproductie: 28-2-2014).
Het Vogelrichtlijngebied heeft rechte grenzen die het open water omvatten. De zuidrand van het gebied wordt grofweg afgegrensd door de 30 meter dieptelijn.
In de tabel hierna zijn de coördinaten[7] van de hoekpunten van de begrenzing van het Natura 2000-gebied beschreven.

Coördinaten van de hoekpunten van de begrenzing [a]

WGS84								ED 50 geografisch	
Point X	Egr		Esec	Point Y			Nsec	X	Y
5,23371	5	14	1,4	54,22331	54	13	23,9	5,23508453543	54,22402836040
5,22712	5	13	37,6	53,82974	53	49	47,1	5,22848178562	53,83047145510
4,21599	4	12	57,6	53,41647	53	24	59,3	4,21736370174	53,41722649460
4,21497	4	12	53,9	53,79984	53	47	59,4	4,21635622476	53,80058402950

a) Lindeboom H.J., Geurts van Kessel A.J.M. & Berkenbosch A. (2005). Gebieden met bijzondere ecologische waarden op het Nederlands Continentaal plat. RWS rapport RIKZ/2005.008, bijlage 3.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van ca. 288.000 ha.
Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Deze cijfers betreffen de bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

---

[5] Van Bemmelen, R.S.A., Arts, F. , Leopold, M.F. (2013). Alken en Zeekoeten op het Friese Front. IMARES Wageningen UR, rapportnummer C160/13.
[6] Lindeboom, H.J., Geurts van Kessel A.J.M. & Berkenbosch A. (2005): Gebieden met bijzondere ecologische warden op het Nederlands continentaal Plat. Rapport RIKZ /2005.008.
[7] Voor de coördinaten is het coördinatensysteem in het World Geodetic System datum WGS84 gehanteerd.

3.5 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule:
Bestaande bebouwing maakt geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond. Ook mijnbouwinstallaties[8], zoals installaties ten behoeve van olie- en gaswinning (inclusief pijpleidingen), vallen onder de definitie van een bouwwerk.

[8] Mijnbouwinstallatie: een mijnbouwwerk dat verankerd is in of aanwezig is boven de bodem van een oppervlaktewater. Wet van 31 oktober 2002, houdende regels met betrekking tot het onderzoek naar en het winnen van delfstoffen en met betrekking tot met de mijnbouw verwante activiteiten (Mijnbouwwet).

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Vogelrichtlijngebied. Paragraaf 4.2 vermeldt de vogelsoort waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).
In paragraaf 4.3 wordt beschreven welke selectiecriteria op het Vogelrichtlijngebied van toepassing zijn. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van de vogelsoort binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Vogelrichtlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

Vogelrichtlijn: vogelsoorten (artikel 4.2)
Het gebied is aangewezen voor de volgende geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als foerageer-, rui-, en rustgebied voor oudervogels en hun juvenielen in hun trekzones (artikel 4.2):

A199 Zeekoet (*Uria aalge*)

4.3 Selectiecriteria voor mariene Vogelrichtlijngebieden

De Zeekoet staat op de lijst van zeevogels en watervogels waarvoor de aanwijzing van speciale beschermingszones (SPA's) dient te worden overwogen[9].
Voor de selectie van een gebied als Vogelrichtlijngebied op zee worden de recente criteria gebruikt van BirdLife International (marine IBA's)[10,11]. Een voorloper daarvan, de IBA 2000 criteria, zijn voor de Europese Commissie leidend voor het identificeren van de Vogelrichtlijngebieden op zee[12]. De volgende criteria uit de Marine Important Bird Areas toolkit[13] zijn voor de zeekoet aan de orde bij de selectie van een marien gebied als speciale beschermingszone voor de Vogelrichtlijn.

Het gebied dient binnen het kader van de Vogelrichtlijn aan ten minste één van de hierna opgesomde criteria voor mariene IBA's te voldoen:

a) van het gebied is bekend of de verwachting is dat er in het gebied geregeld een populatie aanwezig is van een soort op de IUCN Red List [14] met de status van "globally threatened (wereldwijd bedreigd)" (BirdLife International marine IBA criteria "Category A1-Globally Threatened Species");
b) in het gebied komt het geregeld voor dat er zich een aantal individuen van minstens 1% van de biogeografische populatie van een watervogelsoort verzamelt voor foerageren, ruien, rusten of andere functies (congregatory species[15]) (BirdLife International marine IBA criteria "Category A4-Congregations-i");
c) in het gebied komt het geregeld voor dat er zich een aantal individuen van minstens 1% van de wereldpopulatie van een zeevogelsoort of een landvogelsoort verzamelt voor foerageren, ruien of andere functies (BirdLife International marine IBA criteria "Category A4-Congregations-ii");
d) in het gebied komt het geregeld voor dat er zich aantallen van minstens 20.000 watervogels of minstens 10.000 paar zeevogels ophouden van één of meerdere soorten (BirdLife International marine IBA criteria "Category A4-Congregations-iii");

---

[9] European Committee, 2007. Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment. Application of the Habitats-and Birds Directive. Appendix 2, lists of existing marine habitat types and species for different Member States, table 3: seabirds and waterbird species for witch SPAs should be considered.
[10] IBA: Important Bird Area
[11] BirdLife International, 2010. Marine Important Bird Areas toolkit: standardised techniques for identifying priority sites for the conservation of seabirds at sea. BirdLife International, Cambridge UK. Version 1.2: February 2011.
[12] European Committee, 2007. Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment. Application of the Habitats-and Birds Directive. Appendix 4.1, page 9, tabel 18, IBA2000 criteria.
[13] BirdLife International, 2010. Marine Important Bird Areas toolkit: page 7. Rule Box 1.
[14] http://www.iucnredlist.org
[15] Congregatory species volgens Langhammer *et al.* (2007): soorten die in significante aantallen samenkomen op specifieke locaties en specifieke tijdstippen in hun levenscyclus voor foerageren, broeden en rusten gedurende de migratie (vertaling).

e) in het gebied dat door trekvogels wordt benut bij de geregelde migratie (z.g. bottleneck sites[16]) worden drempelwaarden overschreden voor deze vogels (BirdLife International marine IBA criteria "Category A4-Congregations-iv").

De volgende BirdLife IBA criteria zijn hier niet overgenomen omdat de mogelijkheden en voordelen nog worden onderzocht door BirdLife International[17]:

- category A2-restricted-range Species,
- category A3-Biome-restricted Assemblages.

Definitie van het begrip "geregeld"

Voor mariene gebieden wordt onder de term "geregeld" verstaan: Gebieden bezocht door vogels uit meer dan een site of gedurende verschillende perioden (dat wil zeggen: seizoen of jaar)[18]. Dit criterium is van toepassing op de 20.000-drempel.

Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland is het begrip "geregeld" met betrekking tot de toepassing van de 1%-drempel gedefinieerd als:

i) het gemiddeld seizoensmaximum berekend over een reeks van minstens drie seizoenen is gelijk aan of overschrijdt de drempelwaarde van de betreffende soort, of
ii) het vereiste aantal vogels is vastgesteld in ten minste twee derde van de seizoenen waarvan voldoende gegevens beschikbaar zijn, het totaal aantal seizoenen bedraagt minstens vijf[19].

De mate waarin de gebruikte telgegevens "volledig" zijn

De telgegevens die gebruikt worden om het belang van het gebied vast te stellen voor vogels dienen voldoende tegemoet te komen aan het criterium van "volledigheid" en actueel te zijn. Bij de niet-broedvogels is de volledigheid een combinatie van of het gebied volledig is geteld (teldekking, die telgebieden waar de soort verwacht mag worden) en of er in de relevante maan(den) voor een soort is geteld[20]. Dit om rekening te houden met de relevante maanden per soort.

Definitie van het begrip "gebied" voor de telgegevens

De telgegevens zijn verzameld binnen de begrenzing voorgesteld door Lindeboom *et al.* (2005)[21]. Zie verder de coördinaten in paragraaf 3.3.
De grens is mede bepaald door oceanische processen die de aanleiding zijn voor de aanwezigheid van de vogels. Dit is in overeenstemming met de aanbevelingen van BirdLife International[22].

Er worden daarnaast in het algemeen vier typen van mariene IBA's onderscheiden (zie voor de definities BirdLife International 2010)[23]:

- zeewaartse uitbreidingen van broedkolonies,
- concentratiegebieden (kustgebieden) van niet broedvogels,
- gebieden die beperkend zijn voor trekvogels,
- gebieden voor pelagische (echte zeegebonden) vogels.

4.3.1 Kwalificerende vogelsoorten

Friese Front kwalificeert als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van de zeekoet met juvenielen die het gebied benutten als foerageergebied, ruigebied en rustgebied (zie ook bijlage B).
De biotoop van deze vogel heeft mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

[16] Bottleneck sites zijn sites waarvan de geografische positie betekent dat zeevogels erover vliegen over of moeten nemen in de loop van reguliere migratie. Deze sites worden meestal bepaald door topografische kenmerken, zoals landtongen en zeestraten.
[17] BirdLife International, 2010. Marine Important Bird Areas toolkit: page 7. Rule Box 1.
[18] BirdLife International, 2010. Marine Important Bird Areas toolkit: page 40, rule box 11.
[19] LNV (2000). Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, bijlage 1 selectie en begrenzing, bijlage 4 begrippen en definities.
[20] Van Roomen, M.W.J., Boele, A, van der Weide, M.J.T., van Winden, E.A.J. & Zoetebier, D. (2000). Belangrijke vogelgebieden in Nederland, 1993-97. Actueel overzicht van Europese vogelwaarden in aangewezen en aan te wijzen speciale beschermingszones en andere belangrijke gebieden. SOVON-informatierapport 2000/01. SOVON vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen: bijlage 3, pagina 97.
[21] Lindeboom H.J., Geurts van Kessel A.J.M. & Berkenbosch A. (2005). Gebieden met bijzondere ecologische waarden op het Nederlands Continentaal plat. RWS rapport RIKZ/2005.008.
[22] BirdLife International, 2010. Marine Important Bird Areas toolkit: page 44, defining boundaries, laatste alinea.
[23] BirdLife International, 2010. Marine Important Bird Areas toolkit: page 8, rule Box 2.

4.4 Verspreiding van vogelsoorten in het Vogelrichtlijngebied

Het Friese Front is aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van zout water dat het leefgebied vormt van een in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoort. Het is een watergebied dat fungeert als foerageergebied en ruigebied en rustgebied in de trekzone van trekvogelsoorten (art.4.2). De begrenzing van de speciale beschermingszone is zo gekozen dat een in vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoort. Het betreft een bijzondere functie van het gebied tijdens een belangrijk deel van de levenscyclus van de populatie: ruiende ouderdieren trekken zwemmend met hun nog niet vliegvlugge jongen van Groot Brittannië naar het Friese Front. Deze jonge vogels zijn bijzonder kwetsbaar[24].

Het gebied wordt in juli en augustus gebruikt als foerageergebied voor de zeekoet met haar jongen en als ruigebied.

[24] Lindeboom H.J., Geurts van Kessel A.J.M. & Berkenbosch A. (2005). Gebieden met bijzondere ecologische waarden op het Nederlands Continentaal plat. RWS rapport RIKZ/2005.008, pagina 27.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat […] of van een soort […] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.
In bijlage B van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.
Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:
1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.5 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A199	**Zeekoet**
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	Het gebied Friese Front heeft een bijzondere functie binnen het verspreidingsgebied van de soort: het gebied wordt door de zeekoet gebuikt om de jongen groot te brengen (foerageer- en rustgebied) en te ruien. Dit vindt vooral plaats gedurende de zomermaanden juli-augustus. Gezien de landelijke gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Er is geen populatieaantal aan de populatiedoelstelling toegevoegd omdat de data hiervoor nog onvoldoende consistent zijn.

Bijlage A is niet van toepassing op dit besluit.

Nadere onderbouwing van de selectie als Vogelrichtlijngebied en toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen

B.1 Toepassing selectiecriteria Vogelrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)

Het gebied dient aan ten minste één van de mariene IBA criteria te voldoen en dat is het geval; het Friese Front voldoet aan twee criteria, namelijk:

- 1. Het Friese Front voldoet aan het criterium dat er zich geregeld[25] aantallen van minstens 20.000 watervogels of minstens 10.000 paar zeevogels ophouden van één of meerdere soorten. Watervogels, waaronder de zeekoet, komen regelmatig voor in het gebied met meer dan 20.000 individuen. Het aantal jaren waarvan data beschikbaar zijn en dat voldoet aan de drempelwaarde is minstens drie. Daarmee wordt voldaan aan het criterium dat het gebied gedurende meerdere jaren door watervogels is bezocht. Op grond van scheepstellingen is de drempel overschreden in de jaren 1980-1994 (45.000 vogels), 2006 (91.795 vogels), 2009 (23.074 vogels) en 2012 (39.718 vogels)[26].

Één of meerdere soorten watervogels waarvoor het gebied aan de 20.000-drempel voldoet

Soort	Jaren	Maanden	Geschat aantal individuen	Informatiebron
Zeekoet	1980-1994	augustus	45.000	Skov *et al.* (1995)[27]
Zeekoet	2006	26-28 juli	91.795	van Bemmelen *et al.* (2013)[5]
Zeekoet	2009	28 juli-6 augustus	23.074	van Bemmelen *et al.* (2013)[5]
Zeekoet/Alk	2012	30 oktober-1 november	39.718	van Bemmelen *et al.* (2013)[5]

- 2. Het Friese Front voldoet aan het criterium dat het geregeld[28] voorkomt dat zich een aantal individuen van minstens 1% van de biogeografische populatie van een watervogelsoort verzamelt voor foerageren, ruien, rusten of andere functies. Het Friese Front bevat gemiddeld ca. 2 % van de Noordzeepopulatie van de zeekoet in de jaren 2005-2012. Daarnaast zijn er van de vier jaren (seizoenen) waarvan voldoende gegevens beschikbaar zijn, drie jaren die ook afzonderlijk aan de 1%-drempel van 15.620 vogels voldoen: dit zijn de jaren 1980-1994 (45.000), 2006 (91.795), 2009 (23.074).

Trekkende watervogelsoort waarvoor het gebied aan de 1%-drempel voldoet

Soort	Art. 4	Brv[a]	Biogeogr. populatie[b]	1% Biopop[c]	% in sbz[d]	Reeks van seizoenen
A199 Zeekoet	2	nee	Noordzee	15.620[d]	2 (gem)	2005, 2006, 2009, 2012

a) De kwalificatie betreft in het gebied niet-broedende vogels (indien ingevuld met "nee").
b) Biogeografische populatie waartoe de op het Nederlands continentaal plat pleisterende exemplaren van deze soort worden gerekend. Biografische populaties en drempelwaarden ontleend aan: Skov, H. *et al*. (2007). A quantitative method for evaluating the importance of marine area's for conservation of birds. Biological Conservation 136:362-371. Aangehaald door van Bemmelen, R., F. Arts & M. Leopold (2013): Alken en Zeekoeten op het Friese Front. IMARES Wageningen UR, rapportnummer C160/13, pagina 6. Overgenomen door Leopold *et al.* (2014).
c) Drempelwaarde zijnde 1% van de betreffende biografische populatie.
d) Het gemiddelde aantal in het onderhavige gebied van 33.264 individuen is uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie.

[25] Gebieden bezocht door vogels uit meer dan een site of gedurende verschillende perioden (dwz seizoen of jaar).
[26] Leopold, M.F.L. & R.S.A. van Bemmelen (2014). Voldoen de aantallen zeekoeten aan de drempelwaarden voor kwalificatie van het Friese Front als vogelrichtlijngebied? Rapportnummer C060/14. IMARES Wageningen UR.
[27] Skov H., Durinck J., Leopold M.F. & Tasker M.L. (1995). Important bird areas in the North Sea, including the Channel and the Kattegat. BirdLife International, Cambridge.
[28] Het gemiddeld seizoensmaximum berekend over een reeks van minstens drie seizoenen is gelijk aan of overschrijdt de drempelwaarde van de betreffende soort.

Berekend gemiddelde aantal op basis van vier jaren van kwalitatief goede populatieschattingen (scheepstellingen)

Soort	Reeks van seizoenen	Maanden	Geschat aantal individuen	Informatiebron
A199 Zeekoet	2005	4-8 oktober	*5.645*	van Bemmelen *et al.* (2013)[5]
A199 Zeekoet	2006	26-28 juli	*91.795*	van Bemmelen *et al.* (2013)[5]
A199 Zeekoet	2009	24-26 augustus	*23.074*	van Bemmelen *et al.* (2013)[5]
A199 Zeekoet	2012	30 oktober- 1 november	*12.541*	van Bemmelen *et al.* (2013)[5]
Gemiddelde	2005-2012		*33.264*	
A199 Zeekoet	1980-1994	augustus	45.000[a]	Skov *et al.* (1995)

(a) Het gemiddelde aantal van 45.000 zeekoeten in de periode 1980-1994 is gebaseerd op kwalitatief minder goede tellingen in het verleden (n.a.v. Leopold *et al.* (2014), conclusie).

Het Friese Front voldoet aan de beschrijving van een gebiedstype voor pelagische vogels.
Het gaat om een gebied dat ver van een kust is gelegen, en waar door de aanwezigheid van onder andere oceanische processen (een waterfront) veel voedsel aanwezig is[29].

Aan de selectiecriteria a, c en d van paragraaf 4.3 is niet voldaan:
- de zeekoet is niet wereldwijd bedreigd[30];
- het gaat niet om een globale populatie, maar om een biogeografisch begrensde populatie, de Noordoost-Atlantische vogels en daarbinnen de Noordzeepopulatie[26];
- er zijn geen topografische kenmerken aanwezig die wijzen op een zogenaamde “bottleneck site”.

B.2 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling[31] is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar “opgeteld”, eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Bij broedvogels en niet-broedvogels wordt in de kolom “Populatie” tevens aangegeven of er sprake is van herstel dan wel uitbreiding (↑). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld.
In het geval van vogelsoorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van (in dit geval) de Noordzeepopulatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:
A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%
B1 = 2-6% en B2 = 6-15%
C = <2%

[29] Leopold, M.F.L. & R.S.A. van Bemmelen (2014). Voldoen de aantallen zeekoeten aan de drempelwaarden voor kwalificatie van het Friese Front als vogelrichtlijngebied? Rapportnummer C060/14, paragraaf 1.1. geschiedenis. IMARES Wageningen UR
[30] http://www.iucnredlist.org. Rode lijst categorie ‘least concern’.
[31] De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied). Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden (2014).

Niet-broedvogelsoorten Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie					
Vogelsoort	**Aantal gebieden**	**Landelijke doelstelling**	**Populatie Friese Front**	**Relatieve bijdrage***	**Besluit**
A199 Zeekoet [a]	1	behoud	behoud [b]	rufr, -	ontwerpbesluit

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een foerageer (f)- en rust (r) functie om juvenielen groot te brengen, een ruifunctie (ru), of alle drie (rufr). Relatieve bijdrage is alleen berekend als het landelijke doel en het gebiedsdoel beide zijn gebaseerd op dezelfde waarde (óf seizoensmaximum óf seizoensgemiddelde).

(a) Zeekoet: de staat van instandhouding van de soorten is beoordeeld als "gunstig".

(b) Zeekoet: de draagkrachtdoelstelling van het Friese Front is gesteld op behoud. Op dit moment zijn er nog te grote verschillen in populatieschattingen van scheeps- en vliegtuigtellingen om een goed onderbouwde draagkrachtdoelstelling vast te stellen. Het gaat om verschillen van 8.000-90.000 individuen (van Bemmelen, R. F. Arts & M. Leopold (2013): Alken en Zeekoeten op het Friese Front. IMARES Wageningen UR, rapportnummer C160/13, pagina 36 e.v.). De manier van tellen zal worden aangepast.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1 INLEIDING

Op 12 september 2014 zijn drie ontwerpbesluiten gepubliceerd voor de Natura 2000-gebieden die zijn gelegen in de Noordzee. Het betreft de ontwerp-aanwijzingsbesluiten voor de gebieden Doggersbank (landelijk nummer 164), Klaverbank (landelijk nummer 165) en Friese Front (landelijk nummer 166).

Deze ontwerpbesluiten hebben in de periode van 12 september 2014 tot en met 24 oktober 2014 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door vier personen of organisaties een zienswijze is ingediend op één of meerdere gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en bedrijfsleven. In enkele zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijkluidende zorgen geuit als in de zienswijzen die naar aanleiding van de 111 eerste tranche ontwerp-aanwijzingsbesluiten werden ingediend.

Breed geuite kritiekpunten zijn in een Nota van Antwoord[32] beantwoord, waarbij op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteen is gezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken.
In deze bijlage C worden de gebiedsspecifieke zienswijzen per thema beantwoord. Overwegingen die niet-gebiedsspecifiek zijn geacht, zijn behandeld in een aanvullend hoofdstuk (hoofdstuk 8) van het Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden[2] (hierna: Doelendocument marien).

Voor het gebied Friese Front zijn drie zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

[32] Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2 REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker heeft aangegeven de gebruikte exclaveringsformule voor bestaande bebouwing anders te interpreteren waardoor ook alle werkzaamheden die uit de aard van de activiteiten op zee welke incidenteel dan wel langere tijd onlosmakelijk met deze operaties verbonden kunnen zijn, mobiele en tijdelijke installaties ten behoeve van olie- of gaswinning hiertoe gerekend kunnen worden en doet het voorstel deze te wijzigen door de exclaveringszone uit te breiden met een 'vrije zone' van 500 meter waarbinnen de bedoelde werkzaamheden vrij kunnen plaatsvinden.

De zienswijze is heeft deels geleid tot aanpassing van het besluit.
Bestaande bebouwing maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied, het is door zijn fysieke geaardheid blijvend ongeschikt. Onder bestaande bebouwing wordt verstaan één of meerdere gebouwen of bouwwerken niet zijnde een gebouw. Een bouwwerk is elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond. Aan de definitie van bouwwerk in paragraaf 3.5 van de Nota van toelichting is daarom de volgende zin toegevoegd: "Ook mijnbouwinstallaties[8], zoals installaties ten behoeve van olie- en gaswinning (inclusief pijpleidingen), vallen onder de definitie van een bouwwerk". Zie verder paragraaf 8.4.1 van het Doelendocument marien.
De algemene exclaveringsformule geldt voor bepaling van de begrenzing van Natura 2000-gebieden en richt zich expliciet op bestaande bebouwing. De exclaveringsformule is níet bedoeld om werkzaamheden die zijn gekoppeld aan de (bedrijfsvoering van) bestaande bebouwing buiten de werkingssfeer van de Natuurbeschermingswet te houden. Een vrije zone rond gebouwen of bouwwerken is daarom niet toegevoegd, zie verder paragraaf 8.4.2 van het Doelendocument marien.
De exclaveringsformule sluit nieuw te plaatsen mobiele dan wel tijdelijke bouwwerken uit als onderdeel van de exclaveringsformule. Voor het plaatsen van nieuwe installaties en alle werkzaamheden die aan de plaatsing en het gebruik van de installatie gekoppeld zijn, moeten de daarvoor gangbare vergunningsprocedures voor Mijnbouwwet en Natuurbeschermingswet worden doorlopen.

3 REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een indiener van een zienswijze is van mening dat ook alk, grote jager, kleine mantelmeeuw en grote mantelmeeuw geregeld voorkomende trekvogels zijn in de zin van artikel 4 lid 2 van de Vogelrichtlijn. Het gebied Friese Front, stelt de inspreker, voldoet aan de selectiecriteria voor aanwijzing van het gebied voor deze soorten. Bovendien zou voor de soorten alk en grote jager zijn verzuimd vast te stellen of van deze soorten geregeld minstens 0,1% van de biogeografische populatie in het gebied aanwezig is. De inspreker beweert dat beide soorten inderdaad geregeld in die aantallen in het gebied Friese Front aanwezig zijn en dat beide soorten daarom als begrenzingssoort met instandhoudingsdoelstelling in het besluit moeten worden opgenomen. Tot slot meent de inspreker dat voor selectie en begrenzing alleen ecologische criteria kunnen worden gehanteerd en dat het voor de toekomst verwachte effect van de discardban op de kleine mantelmeeuw en grote mantelmeeuw daarom niet terzake doet.

De zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van het besluit.
Hierna wordt dit voor de genoemde soorten gemotiveerd.

Alk
In het Doelendocument marien is voor de alk gemotiveerd waarom de soort niet is opgenomen als begrenzingssoort in het aanwijzingsbesluit: van de alk is slechts één betrouwbare schatting bekend op basis van scheepstellingen[33]. Leopold *et al.* (2014)[26] concluderen over voorgaande studies dat er niet samenhangend is onderbouwd dat de 1% drempel geregeld wordt overschreden. Die conclusie geldt ook voor de eerdere studie van Van Bemmelen *et al.* (2013)[5].
Daarnaast komen oudere tellingen onvoldoende tegemoet aan de eis van volledigheid. Alken moeten later in het seizoen worden geteld omdat ze later in het gebied arriveren dan zeekoeten. Dit is tot nu toe slechts één keer gedaan, waardoor nog niet kan worden vastgesteld in hoeveel jaren de 1% norm voor de alk wordt overschreden.
Het betekent dat er ook onvoldoende tellingen zijn om vast te kunnen stellen of de 0,1% drempel voor begrenzingssoorten wordt overschreden.

Grote jager
In het Doelendocument marien is over de gebiedsselectie voor de grote jager geconcludeerd dat recente, voldoende gekwantificeerde gegevens ontbreken. Daaraan wordt toegevoegd dat de beschikbare gegevens onvoldoende volledig zijn voor de selectie als kwalificerende soort en als begrenzingssoort . Om ook vast te kunnen stellen of de soort de 0,1% drempel overschrijdt als begrenzingssoort is het nodig dat er van tenminste drie doortrekperioden (seizoenen)[34] gegevens beschikbaar zijn. Dat is niet het geval. Naar aanleiding van Geelhoed *et al.* (2013)[35] is gebleken dat er onvoldoende tellingen zijn in de voor de soort relevante maanden waarin de doortrekpiek plaatsvindt (augustus-september).

Grote mantelmeeuw en kleine mantelmeeuw
Voor de best beschikbare en nieuwste kennis voor de selectie van de grote mantelmeeuw en kleine mantelmeeuw verwijst de indiener naar het rapport van Poot *et al*. (2010). Leopold *et al.* (2014)[26] concluderen over het aangehaalde rapport en andere voorgaande studies zoals Van Bemmelen *et al.* (2013)[5], dat er niet samenhangend is onderbouwd dat de 1% drempel van een soort geregeld wordt overschreden. Het begrip 'regularly' is in het rapport van Poot *et al.* niet gedefinieerd (zie voor de nationaal gebruikte definitie paragraaf 4.3 van dit besluit). Poot *et al.* komt bijvoorbeeld tot 21 overschrijdingen van de 1% drempel voor de kleine mantelmeeuw, maar het wordt uit het rapport niet duidelijk hoe men tot dat resultaat is gekomen. Ook is niet duidelijk waarom de beide soorten niet voldoen aan het criterium van minstens 20.000 watervogels of minstens 10.000 paar zeevogels.
Daarnaast komen oudere tellingen (1999/2000-2007/2008) onvoldoende tegemoet aan de randvoorwaarde van volledigheid.

---
[33] Ministerie van Economische Zaken (2014): Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden, Den Haag: pagina 20.
[34] Ministerie van Economische Zaken (2014): Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden, Den Haag: pagina 18.
[35] Geelhoed, S.C.V., Leopold, M.F., van Bemmelen, R.S.A. & Lindeboom, H.J. (2013). Voldoen de aantallen grote jagers aan de drempelwaarde voor kwalificatie van Friese Front als Vogelrichtlijngebied. IMARES-rapport C140/13.

Concluderend is het aggregatieniveau van de informatie in het rapport van Poot *et al.* te abstract om bruikbaar te zijn voor de motivering van de selectie van beide soorten in dit besluit. Het rapport geeft geen inzage in de aantallen per seizoen of jaar, noch in het aantal uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie. Zie bij wijze van voorbeeld de motivering van bijlage B.1 van dit besluit en bijlage 3 van het rapport Belangrijke vogelgebieden in Nederland 1993-97 uit 2000**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**.

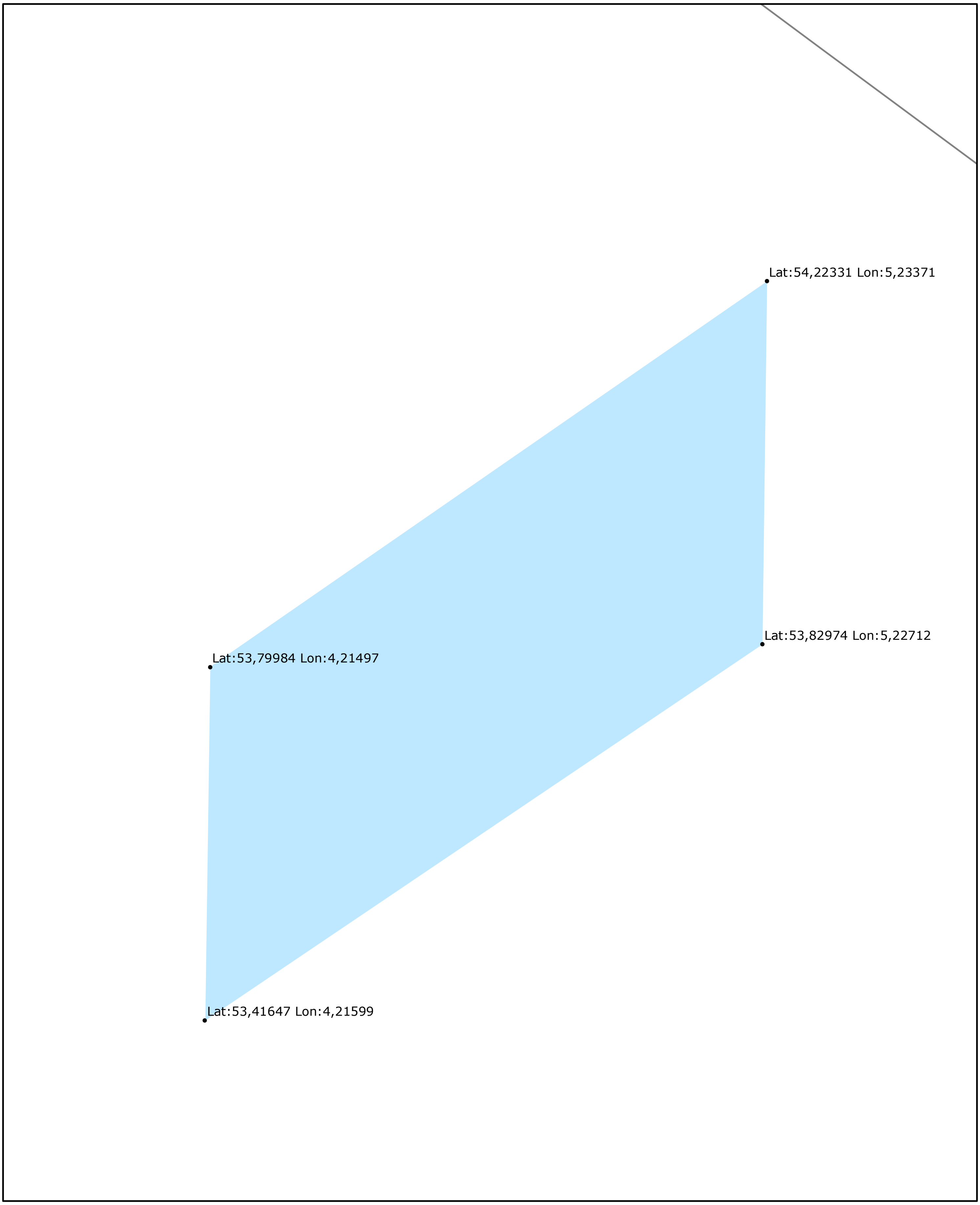
Discards

De mening van inspreker dat niet met de mogelijke effecten van de discardban rekening mag worden gehouden, wordt niet gedeeld.

Artikel 4 van de Vogelrichtlijn stelt dat de meest geschikte gebieden als speciale beschermingszone dienen te worden aangewezen. Het Friese Front zal als gevolg van de ban op discards van de visserij niet het meest geschikte gebied voor de grote mantelmeeuw en de kleine mantelmeeuw zijn. Bij de selectie van het Friese Front voor de grote mantelmeeuw en kleine mantelmeeuw is overwogen dat de aanwezigheid van de beide soorten sterk gekoppeld is aan de discards van visserijactiviteiten[2]. Deze situatie is vergelijkbaar met die op het land, van agrarische gebieden waar door de kwaliteit van het gewas bepaalde ganzensoorten en andere watervogels foerageren. De huidige visserijactiviteiten (het aanbieden van discards) zijn een voedselbron voor de beide soorten, zoals de agrarische activiteiten (het aanbieden van eiwitrijk gras) een voedselbron zijn voor ganzen en andere watervogels. In het jaar 2000 zijn deze agrarische gebieden, graslanden en polders[36], dan ook niet geselecteerd voor ganzen en andere watervogels. Daarnaast heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar" een rol gespeeld om geen doelstelling voor deze soorten op te nemen. Zolang er discards worden aangeboden zijn de ecologische vereisten niet op orde omdat de voedselsituatie niet overeenkomt met een natuurlijk evenwicht.

[36] Het betreft de categorie 'Overige belangrijke gebieden; Niet Broedvogels' van bijlage 6 uit het SOVON-informatierapport 2000/01: Belangrijke vogelgebieden in Nederland, 1993-97 (zie voetnoot 33).

Natura 2000-gebied # 166
Friese Front

Ministerie van Economische Zaken

NATURA 2000

Ministerie van EZ, Programmadirectie Natura 2000
Friese Front

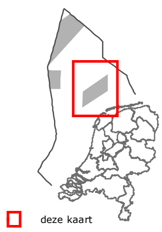
Legenda

- VR (288.197 ha)
- Ander Natura 2000-gebied (indicatief)
- Grens Nederlandse Exclusieve economische zone

VR = Vogelrichtlijngebied

Schaal 1 : 600 000 (A4)

0 4 8 12 16 Km

Coördinaten (hoek)punten: World Geodetic System (Datum WGS 84)

Datum kaart: 1 december 2014